

Warsztaty dla społeczności lokalnych Karpat

Raport z działań **Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków** promujących rozwój działalności gospodarczej przyjaznej środowisku, realizowanych w ramach projektu: „Inwentaryzacja kluczowych gatunków ptaków polskich Karpat oraz stworzenie systemu ich monitorowania i ochrony”.

Projekt współfinansowany przez:

- Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej oraz
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

1. Wstęp

W ramach projektu „Inwentaryzacja kluczowych gatunków ptaków polskich Karpat oraz stworzenie systemu ich monitorowania i ochrony” w okresie od listopada 2011 r. do czerwca 2012 r. OTOP przeprowadził cykl spotkań warsztatowych poświęconych zrównoważonemu rozwojowi na poziomie lokalnym. Spotkania dedykowane były społecznościom lokalnym z wybranych gmin regionu polskich Karpat. Ich celem było uświadomienie możliwości rozwijania na terenie gminy działalności gospodarczej sprzyjającej ochronie przyrody. Uczestnicy warsztatów mieli możliwość zapoznać się z zagadnieniami związanymi z procedurą ocen oddziaływania inwestycji na środowisko, siecią Natura 2000 w Polsce i w szczególności na terenie ich gminy. Prezentowane były również przykłady wykorzystania dotacji krajowych i unijnych na działania związane z ochroną przyrody i, co najważniejsze, przykłady dochodowej działalności gospodarczej przyjaznej środowisku, mające szanse rozwoju na terenie polskich Karpat.

2. Wybrane gminy Karpat

Warsztaty dotyczące rozwoju gospodarki przyjaznej środowisku przeprowadzono w 12 gminach położonych w regionie polskich Karpat (patrz ryc. 1.)

Ryc. 1. Wybrane gminy, w których realizowane były warsztaty promujące rozwój działalności gospodarczej przyjaznej środowisku.

Wybrane gminy charakteryzują wysokie walory przyrodnicze, o których świadczy m.in. obecność na ich terenie obszarów sieci Natura 2000 oraz ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym (tzw. IBA; Important Bird Area; patrz tab. 2.). Przy wyborze gmin kierowano się jednocześnie zasadą o nieuwzględnianiu gmin, na terenie których znajdują się parki narodowe, a także takich, gdzie wcześniej realizowane były inne duże projekty dotyczące ochrony przyrody.

Tab. 1. Charakterystyka gmin, w których przeprowadzono warsztaty.

Gmina	Powierzchnia gminy [ha]	Liczba mieszkańców*	Położenie**	Walory przyrodnicze
Województwo małopolskie				
Bystra-Sidzina	8 041	6 587	Beskidy Zachodnie	Obszar sieci Natura 2000: Na Policy. Ostoja IBA: Na Policy.
Czarny Dunajec	21 707	21 847	Obniżenie Orawsko-Nowotarskie, Beskidy Zachodnie	Obszary sieci Natura 2000: Torfowiska Orawsko-Nowotarskie (obszar siedliskowy i ptasi). Ostoja IBA: Torfowiska Orawsko-Nowotarskie.
Dobra	10 977	9 407	Beskidy Zachodnie	Obszary sieci Natura 2000: Ostoja Gorczańskiej, Uroczysko Łopień, Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego. Ostoja IBA: Beskid Wyspowy.
Gromnik	6 967	8 601	Pogórze Środkowo-beskidzkie	Obszary sieci Natura 2000: Biała Tarnowska, Dolny Dunajec, Ostoja w Paśmie Brzanki.
Łącko	13 280	15 425	Beskidy Zachodnie	Obszary sieci Natura 2000: Ostoje nietoperzy Beskidu Wyspowego, Środkowy Dunajec z doptywami, Ostoja Popradzka. Ostoja IBA: Ostoja Popradzka.
Uście Gorlickie	28 758	6 385	Beskidy Środkowe	Obszary sieci Natura 2000: Beskid Niski, Biała Tarnowska, Ostoje Nietoperzy Powiatu Gorlickiego Ostoja IBA: Beskid Niski.
Województwo śląskie				
Istebna	8 428	11 523	Beskidy Zachodnie	Obszary sieci Natura 2000: Beskid Śląski. Ostoja IBA: Beskid Śląski.
Ujsoły	10 966	4 677	Beskidy Zachodnie	Obszary sieci Natura 2000: Beskid Żywiecki Ostoja IBA: Beskid Żywiecki

Województwo podkarpackie				
Rymanów	16 657	15 517	Beskidy Środkowe, Pogórze Środkowo-beskidzkie	Obszary sieci Natura 2000: Ladzin, Las Hrabeński, Wistok Środkowy z Dopyłwami, Rymanów, Ostoja Jaślińska, Beskid Niski. Ostoja IBA: Beskid Niski.
Komańcza	45 484	5 023	Beskidy Środkowe, Beskidy Wschodnie, Pogórze Środkowo-beskidzkie	Obszary sieci Natura 2000: Bieszczady, Ostoja Jaślińska, Dorzecze Górnego Sanu. Ostoja IBA: Bieszczady, Beskid Niski.
Tyrawa Wołoska	6 924	1 916	Beskidy Wschodnie, Pogórze Środkowo-beskidzkie	Obszary sieci Natura 2000: Góry Słonne. Ostoja IBA: Góry Słonne.
Bircza	25 408	6 452	Beskidy Wschodnie, Pogórze Środkowo-beskidzkie	Obszary sieci Natura 2000: Ostoja Przemyska, Pogórze Przemyskie. Ostoja IBA: Pogórze Przemyskie.

* - stan na 2010 r. (GUS), ** - makroregion wg Kondrackiego (2010).

3. Uczestnicy warsztatów i przebieg spotkań

Warsztaty przygotowano z myślą o przedstawicielach społeczności lokalnych, którzy mają lub mogą mieć wpływ na kształtowanie się gospodarki w swoim regionie i/lub są bezpośrednio (zawodowo bądź prywatnie) związani swoją działalnością z bogactwem przyrodniczym swojego regionu. Wśród docelowych odbiorców warsztatów znaleźli się:

- przedstawiciele urzędu gminy;
- radni gminy;
- sołtysi;
- lokali aktywiści (przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych, w tym Lokalnych Grup Działania, pracownicy gminnego ośrodka kultury, miłośnicy przyrody, fotografowie przyrody, przewodnicy beskidzcy);
- osoby zajmujące się ochroną przyrody (przedstawiciele parków krajobrazowych; zarządcy rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, ścieżek edukacyjnych itp.);
- przedstawiciele nadleśnictw;
- przedstawiciele lokalnych kół łowieckich;
- lokalni przedsiębiorcy różnych branż, szczególnie związanych z zasobami przyrodniczymi gminy;
- przedstawiciele ośrodków doradztwa rolniczego.

We wszystkich 12 spotkaniach łącznie wzięło udział 286 osób. W poszczególnych gminach było to od 20 do 28 osób (patrz tab. 2.).

Tab. 2. Miejsca i daty oraz liczba uczestników spotkań w poszczególnych gminach.

Gmina	Data spotkania	Liczba uczestników
Województwo małopolskie		
Gromnik	2011-11-08	23
Dobra	2011-11-22	26
Czarny Dunajec	2011-11-29	26
Bystra-Sidzina	2011-12-08	24
Łącko	2012-03-14	23
Uście Gorlickie	2012-03-15	22
Województwo śląskie		
Istebna	2012-03-07	23
Ujsoły	2012-03-29	26
Województwo podkarpackie		
Rymanów	2012-05-23	20
Komańcza	2012-05-24	23
Tyrawa Wołoska	2012-05-29	28
Bircza	2012-06-26	22
SUMA		286

4. Wnioski

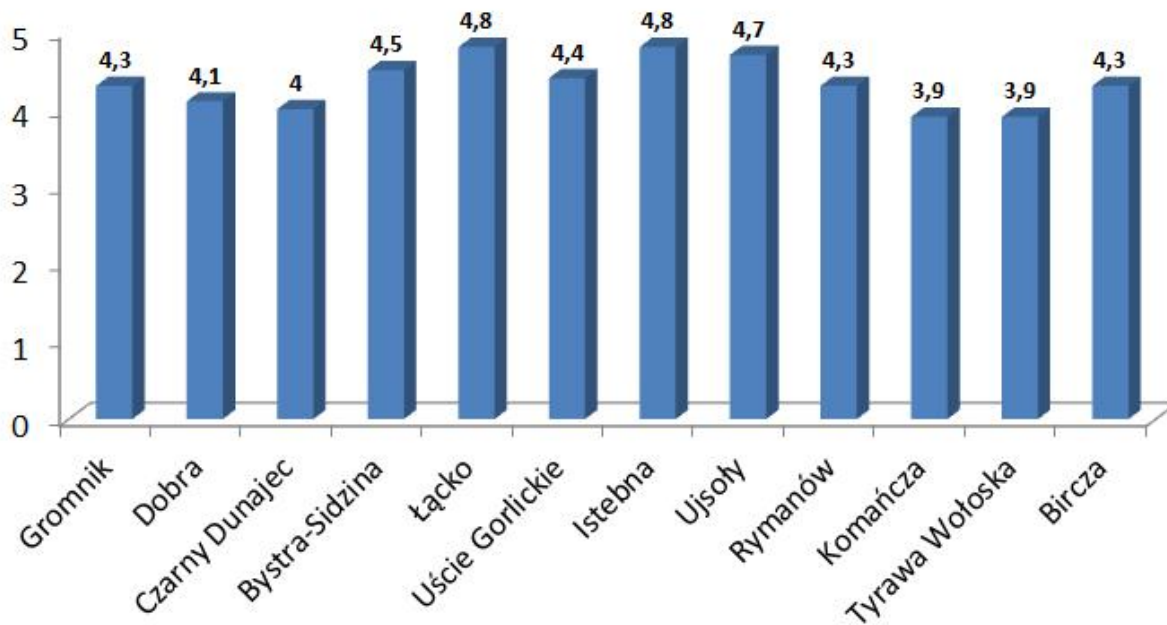
Uczestnicy warsztatów wykazali duże zainteresowanie poruszonymi podczas prelekcji kwestiami związanymi z działalnością gospodarczą na terenach objętych siecią Natura 2000 czy w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Pozytywnie odbierano prelekcje przekazujące wprost informacje o zasobach przyrodniczych gmin czy możliwościach pozyskiwania funduszy na działalność pro-środowiskową. Dowodzi to, że kwestie środowiskowe mają kluczowe znaczenie dla życia i działań mieszkańców Karpat.

W dyskusjach mających miejsce podczas warsztatów powtarzało się kilka istotnych opinii związanych z nie zawsze pozytywnym nastawieniem społeczności lokalnych do form ochrony przyrody, które warto przytoczyć grupując w ogólne problemy:

- prawo związane z ochroną przyrody utrudnia funkcjonowanie społeczności (np. wynikający z istnienia sieci Natura 2000 brak pozwoleń na realizację niektórych inwestycji lub wydłużenie procedur administracyjnych związanych z ich realizacją);

- ustanawianie nowych form ochrony przyrody (sieć Natura 2000) bez konsultacji z lokalnymi społecznościami;
- brak rekompensat dla gmin i właścicieli gruntów objętych siecią Natura 2000, a w szerszym kontekście brak państwowego systemu dofinansowywania gmin o wysokich walorach przyrodniczych (o dużej powierzchni obszarów chronionych);
- brak lub trudno dostępna informacja na temat sieci Natura 2000, a także innych form ochrony przyrody (co i gdzie się chroni?);
- nieoptymalne dla rolników przystępowanie do pakietów przyrodniczych programu rolno-środowiskowego w warunkach mocno rozdrobnionej struktury własności, jaka dominuje w woj. małopolskim;
- skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem funduszy na działalność pro-środowiskową oraz z odzyskiwaniem pozyskanych dotacji.

Mimo, iż negatywne nastroje wokół idei ochrony przyrody, w szczególności zaś sieci Natura 2000 są nadal obecne w regionie polskich Karpat, wśród uczestników warsztatów przeważało przekonanie, że **ich gminy mogą czerpać korzyści z lokalizacji w obszarze o wysokich walorach przyrodniczych**, podlegających ochronie (patrz wykres 1). Dowodzi to, że dalsza edukacja społeczności lokalnych w zakresie zrównoważonego rozwoju jest bardzo potrzebna i może w przyszłości zaowocować lepiej rozwijającą się gospodarką na terenach o dużych walorach przyrodniczych. Działania edukacyjne w formie, jaką zaproponował OTOP, bez wątpienia prowadzą również do wzrostu wiedzy o walorach przyrodniczych i potrzebie ich ochrony na poziomie lokalnym.

Wykres1. Wyniki ankiety kończącej każde ze spotkań warsztatowych (średnia dla każdej z gmin).
Pytanie: „Jaka w skali 0-6 jest, Twoim zdaniem, szansa rozwoju działalności gospodarczej przyjaznej naturze na terenie Twojej gminy?”.

Przeprowadzone warsztaty były wstępnym etapem tworzonych obecnie przez OTOPI gminnych strategii ekonomiczno-przyrodniczych. Strategie takie powstaną dla wszystkich wspomnianych gmin. Ich realizacja potrwa do połowy 2013 roku.

Szczegóły dotyczące spotkań warsztatowych w poszczególnych gminach znaleźć można na stronie www.ptakikarpat.pl.